

vposlal tako sestavljeno prošnjo na pristojno mesto.)

Dravski „Prosveti“ se odgovori v pismu. Dva važna predloga sta se sklenila in se poročata dotičnim.

Poročilo o skupščini „Zaveze“ v Mariboru in o zborovanju „Lehrerbunda“ v Gradcu odpadeta, ker sta izšli v stanovskih listih.

Učiteljsko društvo zboruje dne 6. prosinca l. 1910. Še prihodnji četrtek, t. j. 13. l. 10., se še naznani posebno. Pred zborovanjem se vrši pevka v Narodnem domu ob 3/4 10.; cenjene pevke in pevci se v ljudno prosijo k izvežbanju.

Isti dan se tudi predava o metodiki petja v ljudski šoli. G. glasbeni učitelj Hinko Druzovič se naprosi za tale predmet. Presi se za mnogoštevilno udeležbo!

Vsem želi vodstvo: obilo sreče za Novo leto in veselo snidenje ob zborovanju!

P. E.

Slovenjebistriško učit. društvo je zborovalo dne 11. t. m. v Slovenski Bistrici; udeležba je bila precej slaba. Iz golih osebnosti se odtegujejo razni člani društvenim sestankom, ki so itak dovolj redki. Pa tudi opravičiti se odsotnim ne zdi vredno.

Predsednik tov. K o k l pozdravi zborovalce ter specialno novodošli tovarišici gđ. Franjo Novakovo in Albinco Lasbaherjevo iz Poljčan.

V toplih besedah se spominja pred kratkim umrlega tovariša Miroslava Lašnika ki ga je nemila usoda na tako tragičen način iztrgala iz naših vrst. V znak sožalja vstanejo navzoči.

Za tem omenja tov. predsednik, da je stopil v dogovor z društvom za „Haftpflichtversicherung“ ter postane naše društvo z novim letom član te zavarovalne družbe.

Prav zanimiv je bil referat tov. Špana, ki nam je podal v „Slikah iz počitniškega potovanja“ vpogled v ustroj šolstva na Laškem, Nišje Avstrijskem in Hrvaškem, oziroma o šolah v Gemoni, Lilienfeldu in Lepoglavi, posebno pozornost je zbuvalo poročilo o slednji, ki jo nazivajo tam kot „lepoljavsko republiko“.

O „Zavezinem“ zborovanju v Mariboru je poročal kot delegat tov. Vrščič prav kratko, ker je bila itak večina društvnikov prisotna, oziroma čitala podrobno poročilo v „Učiteljskem Tovarišu“.

Prihodnje zborovanje se vrši prosinca 1910.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registрована zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca oktobra K 205.260.39.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 30 h v poštinih znakih. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znakov se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Srednješolski vestnik.

Cesar je imenoval za ravnatelja na podružljivi idrijski realki dr. Stanislava Beuka.

Odobrena učna knjiga. Za srednje šole, na katerih se poučuje zemljepis in zgodovina v višjih razredih v slovenskem jeziku, se je odobrila učna knjiga: **P i r e M a t i j a:** Zgodovina starega veka za višje razrede srednjih šol. Založilo jo je „Društvo slovenskih profesorjev“. Cena knjigi je 2 K 20 v, vezani 2 K 60 v.

Srednješolstvo na Ruskem. Leta 1908 je bilo na Ruskem po uradni statistiki 523 srednjih moških šol, med njimi 279 gimnazij, 17 šestrazrednih progimnazij in 208 realk. V vseh srednjih šolah je bilo 171.687 dijakov. — Letos je bilo nanovo otvorjenih 12 gimnazij in 11 realk. Poslednje številno kaže, da ljudsko šolstvo napreduje z ogromnimi koraki.

Ženske učne osebe na srednjih šolah. Avstrijsko splošno žensko društvo je prosilo učno ministrstvo, da bi smele tudi ženske poučevati na realkah in gimnazijah. Ker so uvedli nov tip moških srednjih šol, se občuti pomanjkanje učnih oseb za moderne jezike. Seveda bi se pri tem oziralo v prvi vrsti na one učiteljice, ki imajo izpit za poučevanje na srednjih šolah, v drugi pa na one, ki so pooblašene poučevati na licejih.

Književnost in umetnost.

Čitanka za meščanske šole. II. del. Sestavil J o s i p B r i n a r, ravnatelj meščanske šole v Postojni. — Velja vezana v angleškem platnu 1 K 70 h. — Na Dunaju. V cesarski kraljevi zalogi šol, knjig. 1909. — Tak je popoln naslov knjigi, ki jo je sestavil ravnatelj J. Brinar za slovensko meščansko šolo v Postojni. Vobče nam knjiga ugaja, zakaj raz-

deljena je jako pregledno, in sicer obsega sledeče dele: Prvi del. I. Povesli. II. Pripovedne povesli in legende. III. Basni, uganke, pregovori in reki. IV. Pesmi. A. Lirske pesmi. B. Epske pesmi. C. Poučne pesmi. V. Dramatsko pesništvo. — Drugi del. I. Iz prirode in obrtnosti. II. Dom in svet. III. Iz minulih časov. — Snov je vobče srečno izbrana in zastopani so skoro najboljši slovenski pisatelji, seveda v preveliki meri starejši pisatelji, mlajših se je sestavitelj nekako ogibal — tuintam dobimo še kakega. V pesništvu prednjačijo Gregorčič. Aškerc in Stritar. — Prešeren ima le eno, „Vrba“, a kar je mlajših, kakor Kette, Zupančič in drugovi, so izostali. Cankar je zastopan edino-le v popisu „Vrhnika“.

O posameznih berilnih sestavkih to-le: Hvalevredno je dejstvo, da se nahajajo v ogromni večini naših slov. čitank prirodoopisni sestavki slovenskega Brehma, pok. Erjavca, ki je neprekosljiv v tej stroki. Edina napaka pri tem je ta, da sestavljalci slov. beril jemljejo Erjavčeve prirodoopisne sestavke take kakor jih je pisal Erjavec v 70 letih. Kakor se pa izpolnuje vsaka veda, tako tudi ni vse zlato, kar je pisal Erjavec, posamezne njegove trditve je treba času primerno popraviti, zaradi česar ne izgubi Erjavec na svoji popularnosti prav nič. Tako n. pr. dobimo v tej čitanki v beril. sestavku „Volk“ na strani 138 ta-le pasus: „Tudi na Slovenskem jih je še zmeraj več nego preveč, vsako leto jih nekoliko pobijejo. Največ volkov se potika po Notranjskem, kamor prihajajo s Hrvaškega; v notranjskih gozdih imajo dobra skrivališča in tudi mnogo ovac se pase ondudaj. Posebno odkar je odpravljena strelščina na volkove, tožijo ljudje, da so se volkovi zelo (jako!) pomnožili.“ — Kolikor je pisec teh vrst znano, je bil pred kakimi 25 leti ustreljen zadnji volk v lepih logaških loviščih, a pred dobrimi 14 leti so dobili v šneperkih gozdih eno volkuljo in dva še slepa mladička. Tedaj so vseskozi bele vrane. Znano nam tudi ni, da je strelščina na volkove odpravljena, zakaj ravno oni srečni lovec iz Šneperka je dobil predpisano strelščino v znesku 90 kron.* — Zastarela je tudi trditev o ruskih pastirjih, kako love volkove. — 79 ber. Jež. Spisal Tonejec-Samostal. — Tu opomimo sledeče: 8 vrsta — izraz „obraz“ je pač neprimeren kakor tudi izraz v 14. vrsti „usta“; primernejša bi bila izraza „glava“ in „gobček“ — a izraz „gobček“ (15 vrsta) je pač zamenjan z izrazom „rilček“. Neresnična v tem beril. sestavku je trditev, da imajo jezeve samice rilček bolj šiljast kakor samec. Po naših izkušnjah imajo mladiči topejše rilčke, a čim starejši je jež, tem daljši ima rilček. V 82. ber. „Kranjčev petelin“ je stavek, 30. vrsta 153 str.: „Nad šestdeset kokoši je bilo pod njegovo samovlado“ — protinaraven, zakaj pametna gospodinja ne bo nikdar kaj takega storila, ker ve, da bi prav slabo kupčijo delala. Slednjič je v tej čitanki rak preveč v čislh. Posvečeno mu je ravno 16 in pol strani ali 588 vrst. In sicer dobimo tu sestavka 84. „Rak“ in 85. „Pravda o rakovih nogah“.

Tiskovnih napak smo v primeri našli prav malo, akoravno se je knjiga tiskala v tiskarnici Karla Goriška na Dunaju. Str. 45. 18. vrsta „divji mož“, naj se bere „hrane“, namesto „hrano“. Str. 71. 27. vrsta: „pajek in miška“ naj se bere: „po kateri je prišel k miški“ namesto „muhi“. — Pravilnejši se nam zdi izraz „Turske vojnne po slovenskih deželah“ kakor pa „vojske“.

Knjiga do sedaj še ni aprobirana, pa bo menda vzkjub temu dobro služila svojemu namenu. — a — **Naznanilo.** V „Učit. tiskarni“ se je ravnokar dotiskala 2. pomnožena izdaja knjižice: „Domovinska dežela Štajerska. Učencem spodnještajerskih ljudskih šol v ponavljanje učne snovi iz domoznanstva sestavil Jos. Mešiček, nadučitelj v Sevnici.“ Da bo delec popolnoma ustrežalo učenemu načrtu za 4. šol. leto više organizovanih ljudskih šol, se je v to izdajo sprejela tudi pregledna obravnava Avstrijsko-ogrske monarhije.

Ker se je knjižica po mnogih spodnještajerskih šolah že udomačila in so se tudi nekateri g. šolski nadzorniki pohvalno izrekli o nji ter jo priporočili, se bo druga pomnožena izdaja gotovo še bolj razširila. Knjižica se dobiva pri izdajatelju po 40 h komad; na vsakih deset izvodov pa en izvod povrh.

Venček triglasnih narodnih pesmi za šolo in dom. III. Sestavil in na svedlo dal Anton K o s i. 1909. Založil izdajatelj. Natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani. Cena 50 h. — To lepo glasbeno delo marljivega tovariša Kosija, ki bo v šoli in na domu dvigalo in vnelo mladino, toplo priporočamo. Delo je lično po svoji vsebini in po svoji zunanosti. S pesmijo blažimo mlada sreča!

„Modri Janko“. Avstrijsko pomožno društvo za bolne na pljučih je izdalo pod naslovom „Der kluge Hans“ izborno ilustrirano knjigo za otroke, ki posreduje mladini po sloveči metodi dr. Goffmannovega „Struwpeltra“ najvažnejše nauke o higieni, osobito pa varnostne naprave proti jetiki. Autor te knjige je mladi umetnik Mac John Leuthe, ki ni le resne stvarine ilustriral s šaljivimi, otroškemu duhu primernimi slikami, temveč je tudi opisal v šegavih kiticah, ki grede otrokom

* 50 K za volkuljo, po 20 K za mladiča. Zakon z dne 12. dec. 1869, št. 2 ex 1870.

prav dobro v spomin in posluh. Knjiga se je v kratkem tako razširila, da je nemška izdaja skoraj že razprodana. Dobila je prijatelje v vseh krogih. — Po prizadevanju predsednika avstrijskega pomožnega društva za bolne na pljučih, grofa Larischa, izide knjiga tudi v slovenskem jeziku. Prevod deloma jako drastičnega besedila, ki pa pri mladini tem bolje dosega svoj namen, je preskrbel na prošnjo deželnega pomožnega društva za bolne na pljučih na Kranjskem prav mojstrski profesor F u n t e k. Njegovo besedilo je morda še lepše in značilnejše kakor nemško in gre otrokom izvrstno v posluh. Upati je, da dobimo knjigo, ki bo, kakor vemo iz lastne izkušnje, otrokom izvrstno ugajala še pred sv. Miklavžem, vsaj pa pred Božičem v roke. Posredovanje deželnega pomožnega društva za bolne na pljučih na Kranjskem se je posrečilo doseči, da bo slovenska knjiga v isti opremi kakor nemška stala le 2 K, dočim se slednja prodaja po 3 krone.

Politiški pregled.

* **Občni zbor štajerske „Narodne stranke“** se vrši dne 8. decembra t. l. v Celju.

* **Nemško klerikalno obrambno društvo „Ostmark“** šteje že 100 podružnic s približno deset tisoč člani.

* **Nemška kolonizacija v Bosni.** Varšavsko „Slovo“ poroča, da so si Nemci po nizki ceni nakupili v Bosni velikanska zemljišča od onih mohamedancev, ki se bodo izselili iz Bosne v Makedonijo in Anatolijo.

* **Kulturni boj na Francoskem.** V Le Croisicu pri Nantesu je duhovščina branila pustiti k izpovedi učence in učence mestne ljudske šole, ker so porabljali učne knjige, ki so prepovedane v pastirskem listu francoskih škofov. Republičanska zveza je zato pozvala župana, naj proti temu odredi odredbe, predvsem, da se ina prepovedati vse cerkvene procesije.

* **Predlogo za ločitev cerkve od države** je sklenil predložiti ministrski svet na Danskem državnemu zboru.

Jubilejski dar.

Učiteljsvo — sebi! Tovariš Julij S l a p s a k in tov. Angela T r o s t iz Vodice 4 K; učiteljski zbor 7 razredne ljudske šole v Trbovljah 14 K, namesto venca na grob mile gđe. Magde, hčerke tov. E. Volca; g. dr. A. Žnidaršič, c. kr. notar v Ilirski Bistrici, po naročilu tov. Dragotina Č e s n i k a, nadučitelja v Knežaku, 25 K kot poravnava iz njegove tožbe zaradi žaljenja časti proti g. Josipu K o z e l j u, kaplanu v Knežaku, ki je ta znesek plačal. Skupaj 43 kron; zadnjič izkazanih 2960.10 kron; doslej darovanih 3003.10 K. Bog plati!

Obrambni vestnik.

* **Krvav škandal, ki je mogoč le na Kranjskem!** Dva meseca že služi neki suplent na neki šoli na Kranjskem in še do danes ni prejel niti nakazila za plačo. Seveda delati mora kakor pes, **preganjalo se ga je po zaslugi nekega klerikalnega vodje**, ki mu je bil podrejen **popolnoma krivično** (slučaj je na razpoloženju gotovo ne bomo molčali o postavolomskih krivicah, ki so se tu dogajale) in sedaj je izpostavljen kreditu svoje osebe in se mu ne izplača niti krvavo zasluženih novčičev, one beraške učiteljske plače za ta dva meseca, ki jih je odslužil! V najkrajšem času bo prišel nadzorovat nadzornik, in gotovo ga ne bo vprašal, od česa živi, a hotel bo imeti v redu do pedantične natančnosti — vse. Pač oni birokratski uradniški sistem, ki ne ve in premišljuje, kaj bi bilo še naložiti na rame učiteljsva in s čim bi so ga še šikaniralo, a pozablja pri svojem jahanju na svojo dolžnost, da bi poskrbel za nakazilo postayno določenega plačila za krvavo delo! Slučaj se je zgodil že v drugo. Ko je prvič napravil prizadeti učitelj primerne korake v dosego nakazila, se ga je pošiljajo od instance do instance in končno je bil najvišjem tozadevnem mestu v deželi dobil primeren izgovor, da se čaka še nekih odlokov ministrstva in — naj čaka! Od česa bo živel tačas — to je njegova stvar. Kaj bi dosegel sedaj, če bi storil isto, je razvidno že iz prvega slučaja. **Da bi pa učiteljsvo klečeplazilo in milostno prosilo za beraške novčiče, ki si jih je že prislužilo s krvavim delom, to bi bilo pod njega častjo in se mora prištevati kulturnim škandalom XX. stoletja — vladni aristokraciji.** Pač se da opravičiti komoditeta s primernim izgovorom, a škandal ostane. — Postavolomstvo bi lahko imenovali to postopanje, da se na tak način začasno odteguje zaslužen denar ubogemu učitelju, ki razen življenja nima ničesar in je bil poleg tega še toliko nesrečen, da ga je rodila ubožna mati. Pač trda morajo biti plemenitaška sreča! Postavolomstvo je pa tudi zato, ker zakonik predpisuje živeti učitelju stanu in ugledu primerno, se pa na ta način krši zakon od zastopnikov zakona samih, ker se na ta način učitelja primora, da živi od miloščine ljudi, da si izposuje tačas denar od tujea, če noče

poginiti kakor izstradan pes, da se mora poníževati pred vsem svetom in na more plačevati stroškov za svoje življenske potrebe niti z onim denarjem, ki si ga je pošteno prislužil. — Popolna resignacija se pollašča človeka pri mnogih sličnih slučajih, ki se dogajajo pri nas in boljše bistorila pravilna vlada, da bi nož, s katerim reže kruh učiteljstvu, zasedila v njega srce in ga tako rešila stradanja in umiranja od gladi!

Učiteljski vestnik.

Žensko vprašanje in učiteljica.

Referirala na shodu učiteljskih abiturientov E. Keržičeva.

(Konec.)

Toda mnogo jih je, ki zavračajo volilno pravico iz različnih, umevnih razlogov. Zaradi pomanjkanja časa se ne morem dalje muditi in preidem takoj na naše razmere. Za nas Slovenke je pač žalostno, da se pri nas žensko vprašanje tako malo razume in se ga tudi ne goji. Boljše je bilo, ko je izhajala „Slovenka“. Ždaj imamo le še „Slovensko Gospodinja“, ki se niti daleko ne more primerjati s prejšnjo. Manjka nam dobrega glasila slovenskega ženstva, zakaj ravno časniki in organizacije so glavni predstavniki napredka. Vse zavedne Slovenke bi pač morale delati na to, da si ustanovimo dober ženski list. Pri nas imamo „Splošno slovensko žensko društvo“, ki ima lepa pravila in bogato knjižnico. Društvo pa ima le malo delavnih članic in tako je vse delo le bolj zunanje: Izlet v Prago — hrvaški in češki tečaj — razstava „Otrok“. Kar bi pa bilo glavno, res žensko, feministično delovanje, tega pogrešamo. Nikakor pa ne smemo trditi, da bi ne bila ta organizacija dobra, a dobro in prav ni, da si Slovenke ne znajo vzgajati ženske samozavesti, da ne pridemo do globokjšega pojmovanja ženskega vprašanja, da snatramo žensko organizacijo za zgolj humanitarno, ne pa ženskokulturno.

Da se med Slovenkami tudi enkrat malo zgane, je poklicana prav posebno učiteljica. Saj one so pri nas najbolj izsolane ženske. Samostojne so in lahko bi zavzele drugače družabno stališče kakor ga pa zdaj. Učiteljici je prav lahko mogoče, da se osvobodi raznih predsodkov, ki priklepajo žensko na skrajno tiho in zraven brezpomembno življenje. Pokazati bi morale svetu, kako neopravičeni so predsodki, češ, da se dekleta ne sme vmešavati v izvenšolske in domače stvari in da je smešno brigati se za drugo nego za domača opravila. Za učiteljico naj ne velja stavek, da je tisto deklet najbolje, ki se o njem najmanj čuje. Učiteljica naj se udeležuje javnega življenja. Ravno ona bi dobro vplivala s svojim zgledom na matere v prid narodne zavednosti. Emancipiranka se ne boji pokazati svoje narodnosti in jo kaže ob vsaki priliki. Medtem, ko so nekatere naše takozvane „narodne dame“ narodne le tedaj, če jim je pokazati na narodni veselici svoje toalete, kupljene seveda pri nemškem trgovcu in šivane pri nemški šivilji — pa se še takrat s težo vzdrže nemškega blebetanja.

Seveda se očita, da so že kot kandidatnje jako malo zavedne. Toda, če upoštevamo razmere na našem ženskem učiteljsku, lahko uvidimo, da so dekleta — vzgojena v ponižne ovčice — zaradi strahu ne udeležujejo javnega življenja in se tudi ne zanimajo dosti. Kakor povsod, so tudi tu izjeme, in rečem, da je teh izjem precej. Toda tok, v katerega zaide učiteljica v življenju, bi jo moral pritegniti, da bi tudi ona složno z učitelji javno delovala. Tudi ženski je potrebno, da pove javno svoje mnenje.

Učiteljica pride mnogo v stiko z materami in tudi na nje bolj vpliva nego učitelj. Priredile bi učiteljice za matere rodiljske večere, Tu bi naj porabile svoje znanje; na teh večerih bi jih opominjale na važnost vzgoje, jim svetovale, opozarjale na pravo dekliško vzgojo.

Z resnim delom bi si učiteljica pridobila zaupanje mater, in učiteljica bi bila materam na tak način dobra svetovalka in dobra prijateljica ljudstva. Pridobila bi si tako na nabolj plemenit način avtoriteto, kakor pa če se kaže proti ljudem nepristopna, moški kolegi pa bi jo upoštevali.

Pa ne samo izven šole naj deluje učiteljica v prid ženske samozavesti. Izkušna naj že v srca mladih deklet vcepiti pravi ženski ponos, zanimanje za čtivo in samoizbrabo. Vcepiti jim mora, da je tudi žena odločujoč faktor sreče naroda.

Vestnik.

Predsedstva okrajnih učiteljskih društev na Kranjskem prosimo, da plačajo letnino (po 10 h od uda) Slovenskemu deželnemu učiteljskemu društvu za leto 1909. Dolej so plačala letnino ta-le društva: Kamniško okr. učit. društvo, Postojnsko okr. učit. društvo, Ljubljansko učit. društvo in Učiteljsko društvo ljubljanske okolice. Otala društva so pa še na dolgu.